

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 4ης Μαΐου 1999 ^{*}

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-108/97 και C-109/97,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Landgericht München I (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC)

και

Boots- und Segelzubehör Walter Huber (C-108/97),

Franz Attenberger (C-109/97),

^{*} Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 1, στοιχείο γ', και 3, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch και P. Jann, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann (εισηγητή) D. A. O. Edward, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Γ. Κοσμάς
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC), εκπροσωπούμενη από τον Stephan Gruber, δικηγόρο Μονάχου,
- η Boots- und Segelzubehör Walter Huber, εκπροσωπούμενη από τον Michael Nieder, δικηγόρο Μονάχου,
- ο F. Attenberger, εκπροσωπούμενος από τον Richard Schönwerth, δικηγόρο Μονάχου,

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή Umberto Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Oscar Fiumara, avvocato dello Stato,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Jan Berend Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Bertrand Wägenbaur, δικηγόρο Βρυξελλών,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC), της Boots- und Segelzubehör Walter Huber, του F. Attenberger και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 3ης Μαρτίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Μαΐου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με δύο διατάξεις της 8ης Ιανουαρίου 1997, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 14 Μαρτίου 1997, το Landgericht München I υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφοι 1, στοιχείο γ', και 3, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1, στο εξής: οδηγία).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο δύο διαφορών μεταξύ της εταιρίας Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) (στο εξής: Windsurfing Chiemsee), αφενός, και της Boots- und Segelzubehör Walter Huber (στο εξής: επιχείρηση Huber) και του F. Attenberger, αφετέρου, σχετικά με την εκ μέρους των δύο τελευταίων χρήση της ονομασίας Chiemsee για τη διάθεση στο εμπόριο αθλητικών ενδυμάτων.

Η κοινοτική ρύθμιση

- 3 Το άρθρο 2 της οδηγίας, που επιγράφεται «Σημεία από τα οποία είναι δυνατό να συνίσταται ένα σήμα», προβλέπει τα εξής:

«Το σήμα μπορεί να συνίσταται από οποιαδήποτε σημεία επιδεχόμενα γραφικής παράστασης, ιδίως δε από λέξεις, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος προσώπων, από εικόνες, γράμματα, αριθμούς, το σχήμα του προϊόντος ή της συσκευασίας του, εφόσον τα σημεία αυτά μπορούν από τη φύση τους να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα αντίστοιχα άλλων επιχειρήσεων.»

- 4 Το άρθρο 3 της οδηγίας, που επιγράφεται «Λόγοι απαραδέκτου ή ακυρότητας», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Δεν καταχωρούνται ή, εάν έχουν καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα:

α) τα σημεία από τα οποία δεν δύναται να συνίσταται ένα σήμα,

- β) τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα,
- γ) τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο προς δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προσορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας,
- δ) τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις τα οποία έχουν καταστεί συνήθη στην καθημερινή γλώσσα ή στη θεμιτή και πάγια πρακτική του εμπορίου,
- (...)
- ζ) τα σήματα που θα μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας,

(...).

3. Ένα σήμα γίνεται δεκτό προς καταχώριση ή δεν κηρύσσεται άκυρο κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 1, στοιχεία β', γ' ή δ', εφόσον, πριν από την ημερομηνία της αίτησης καταχώρισης και μετά από τη χρήση που του έχει γίνει, απέκτησε διακριτικό χαρακτήρα. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να προβλέπουν ότι η παρούσα διάταξη εφαρμόζεται επίσης εφόσον ο διακριτικός χαρακτήρας αποκτήθηκε μετά την αίτηση καταχώρισης ή μετά την καταχώριση.»

- 5 Το άρθρο 6 της οδηγίας, που επιγράφεται «Περιορισμός των αποτελεσμάτων του σήματος», ορίζει τα εξής:

«1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει στους τρίτους να χρησιμοποιούν στις συναλλαγές:

(...)

- β) ενδείξεις σχετικά με το είδος, την ποιότητα, την ποσότητα, τον προορισμό, την αξία, τη γεωγραφική προέλευση, τον χρόνο παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλα χαρακτηριστικά τους

(...)

εφόσον η χρήση αυτή γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο.»

- 6 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, της οδηγίας, που επιγράφεται «Ειδικές διατάξεις για σήματα συλλογικά, εγγυήσεις ή πιστοποιήσεις», προβλέπει τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι συλλογικά σήματα ή σήματα εγγύησης ή πιστοποίησης μπορούν να συνίστανται από σημεία ή ενδείξεις που δύνανται να χρησιμοποιούνται στο εμπόριο για τον προσδιορισμό της γεωγραφικής προέλευσης των

προϊόντων ή των υπηρεσιών. Το σήμα αυτό δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει σε τρίτους την εμπορική χρήση τέτοιων σημείων ή ενδείξεων, εφόσον αυτοί τα χρησιμοποιούν σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη του εμπορίου και της βιομηχανίας. Το σήμα αυτό δεν μπορεί ιδίως να αντιταχθεί έναντι τρίτου ο οποίος επιτρέπεται να χρησιμοποιεί γεωγραφική ονομασία.»

Η εθνική ρύθμιση

- 7 Η οδηγία μεταφέρθηκε στο γερμανικό δίκαιο με τον Markengesetz (νόμο περί σημάτων), που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1995. Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, σημείο 2, αυτού, δεν επιτρέπεται η καταχώριση σημάτων «τα οποία αποτελούνται αποκλειστικά (...) από ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο προς δήλωση (...) της γεωγραφικής προελεύσεως (...) ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος».
- 8 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 3, του Markengesetz, το άρθρο 8, παράγραφος 2, σημείο 2, δεν έχει εφαρμογή «εάν, πριν από τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως σχετικά με την καταχώριση, το σήμα έχει επικρατήσει, διά της χρήσεώς του, στους ενδιαφερόμενους κύκλους για τον προσδιορισμό των προϊόντων (...) για τα οποία ζητείται η καταχώρισή του».

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 9 Η Chiemsee, που έχει έκταση 80 km², είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Βαυαρίας. Αποτελεί πόλο έλξεως τουριστών, οι οποίοι ασχολούνται, μεταξύ άλλων, με το άθλημα της ιστιοσανίδας. Στην πέριξ της λίμνης περιοχή, που ονομάζεται Chiemgau, ασκούνται κυρίως γεωργικές δραστηριότητες.

- 10 Η Windsurfing Chiemsee, που είναι εγκατεστημένη στην όχθη της Chiemsee, διαθέτει στο εμπόριο μοντέρνα αθλητικά ενδύματα και υποδήματα, καθώς και άλλα αθλητικά είδη, που σχεδιάζονται από μια εταιρία που ανήκει στον ίδιο με αυτήν όμιλο και είναι εγκατεστημένη στην ίδια περιοχή, πλην όμως κατασκευάζονται αλλού. Τα είδη αυτά φέρουν την ονομασία Chiemsee. Μεταξύ των ετών 1992 και 1994, η Windsurfing Chiemsee καταχώρισε την ονομασία αυτή στη Γερμανία ως εικονικό σήμα, με τη μορφή διαφόρων γραφικών παραστάσεων που συνοδεύονται ενίοτε από συμπληρωματικά στοιχεία ή ενδείξεις, όπως «Chiemsee Jeans» ή «Windsurfing — Chiemsee — Active Wear».
- 11 Όπως προκύπτει από τις διατάξεις περί παραπομπής, δεν υπάρχει γερμανικό σήμα προστατεύον, αυτόν καθεαυτόν, τον όρο Chiemsee. Μέχρι σήμερα, οι αρμόδιες για τις καταχωρίσεις γερμανικές αρχές θεωρούν τον όρο Chiemsee ως ένδειξη δυνάμενη να χρησιμεύσει προς δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως, η οποία, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα. Αντιθέτως, έχουν δεχθεί την καταχώριση ως εικονικών σημάτων των διαφόρων επιμέρους γραφικών παραστάσεων της λέξεως Chiemsee και των συμπληρωματικών ενδείξεων που τις συνοδεύουν.
- 12 Η επιχείρηση Huber διαθέτει στο εμπόριο, από το 1995, σε μια πόλη ευρισκόμενη πλησίον της Chiemsee, αθλητικά ενδύματα, όπως t-shirts και sweat-shirts, για τα οποία χρησιμοποιεί ως διακριτική ένδειξη τον όρο Chiemsee, ο οποίος όμως απεικονίζεται με γραφική παράσταση διαφορετική από εκείνη των σημάτων που χρησιμοποιούνται για τα προϊόντα της Windsurfing Chiemsee.
- 13 Ο F. Attenberger διαθέτει στο εμπόριο, πέριξ της Chiemsee, παρόμοια αθλητικά ενδύματα, για τα οποία χρησιμοποιεί επίσης ως διακριτική ένδειξη τον όρο Chiemsee, χρησιμοποιώντας όμως γραφικές παραστάσεις και, για ορισμένα προϊόντα, συμπληρωματικές ενδείξεις που διαφέρουν από εκείνες της Windsurfing Chiemsee.

- 14 Στις διαφορές των κύριων δικών, η Windsurfing Chiemsee εναντιώνεται στη χρήση των ονομασιών Chiemsee από την εταιρία Huber και τον F. Attenberger υποστηρίζοντας ότι, παρά τις διαφορές των γραφικών παραστάσεων και σημείων που χρησιμοποιούνται ως διακριτικές ενδείξεις για τα επίμαχα προϊόντα, υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως με την ονομασία Chiemsee την οποία χρησιμοποιεί η ίδια και η οποία, όπως αναφέρει, είναι γνωστή στο κοινό και χρησιμοποιείται, εν πάση περιπτώσει, από το 1990.
- 15 Αντιθέτως, οι εναγόμενοι των κυρίων δικών υποστηρίζουν ότι ο όρος Chiemsee, ως ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως, η οποία πρέπει, ως τοιαύτη, να παραμείνει στη διάθεση όλων, δεν μπορεί να τύχει προστασίας και ότι, επομένως, η χρήση της με άλλη γραφική παράσταση από εκείνη που χρησιμοποιεί η Windsurfing Chiemsee δεν μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο συγχύσεως.
- 16 Στις διατάξεις του περί παραπομπής, το Landgericht München I τονίζει ότι:
 - εάν ένα σήμα συνίσταται σε περιγραφική ένδειξη υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, στην οποία έχει αποτυπωθεί με μια ασυνήθιστη γραφική απεικόνιση, ο διακριτικός χαρακτήρας και η έκταση της προστασίας του σήματος αυτού στηρίζονται αποκλειστικά στα ιδιαίτερα γραφικά στοιχεία που πρέπει να τύχουν προστασίας. Κίνδυνος συγχύσεως θα μπορούσε να προκληθεί μόνον από την ομοιότητα των στοιχείων αυτών και όχι από την ομοιότητα των περιγραφικών συστατικών μερών·
 - ακόμη κι αν η αρμόδια αρχή καταχώρισε ένα σήμα αποκλειστικά και μόνο λόγω της ιδιαίτερης γραφικής απεικόνισής ενός όρου, ο οποίος δεν μπορεί, κατά την άποψή της, να τύχει, αυτός καθεαυτός, προστασίας, το αρμόδιο για θέματα παραποίησης δικαστήριο μπορεί να δεχθεί ότι ο όρος μπορεί, παρά ταύτα, να τύχει, ως τοιοῦτος, προστασίας και να αξιολογήσει τη «συνολική εντύπωση» και τον διακριτικό χαρακτήρα του επιδίκου σήματος διαφορετικά απ' ό,τι η αρμόδια για τις καταχωρίσεις αρχή·

- για την έκδοση αποφάσεως επί των υποθέσεων των κύριων δικών, πρέπει να διαπιστωθεί εάν και σε ποιο βαθμό η ανάγκη να παραμείνει ορισμένη ονομασία στη διάθεση όλων (Freihaltebedürfnis), η οποία, κατά τη γερμανική νομολογία, θα πρέπει να είναι συγκεκριμένη, πραγματική ή σοβαρή, ασκεί επιρροή και επιβάλλει τη στενή ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας. Εάν δεν είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη και να αξιολογηθεί η ύπαρξη «σοβαρής ανάγκης να παραμείνει στη διάθεση όλων», πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο όρος Chiemsee εμπίπτει αυτομάτως στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', αφού μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμεύσει για τον προσδιορισμό της γεωγραφικής προελεύσεως κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Εάν, αντιθέτως, πρέπει να θεωρηθεί πιθανή η ύπαρξη «σοβαρής ανάγκης να παραμείνει [ο όρος αυτός] στη διάθεση όλων», πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη το γεγονός ότι στις όχθες της Chiemsee δεν υπάρχει κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία. Τα προϊόντα της ενάγουσας σχεδιάζονται βέβαια στην περιοχή αυτή, πλην όμως κατασκευάζονται στην αλλοδαπή.

- επιπλέον, ανακύπτει, ενδεχομένως, το ερώτημα αν ο όρος Chiemsee μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του Markengesetz, να προστατευθεί ως σήμα, λόγω της χρήσεως που του έχει γίνει, χωρίς να καταχωριστεί. Όμως, δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής πληρούνται οπωσδήποτε, εάν πληρούνται επίσης οι διατάξεις του άρθρου 8, παράγραφος 3, του νόμου αυτού, καθίσταται αναγκαία η ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας, που αποτελεί το έρεισμα της τελευταίας αυτής διατάξεως.

- κατά συνέπεια, ανακύπτει το ερώτημα αν το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας σημαίνει ότι ένα σημείο μπορεί να καταχωριστεί, εφόσον έχει χρησιμοποιηθεί ως σήμα επί αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα και σε τέτοια έκταση ώστε να γίνεται αντιληπτό ως σήμα από σημαντικό μέρος των ενδιαφερομένων κύκλων ή αν, όπως υποδηλώνει ο Γερμανός νομοθέτης, καθόσον χρησιμοποιεί στο άρθρο 8, παράγραφος 3, του Markengesetz την έννοια της επικρατήσεως στις συναλλαγές (Verkehrsdurchsetzung), εξακολουθούν να ισχύουν οι αυστηρές προϋποθέσεις που τίθενται μέχρι σήμερα στη γερμανική πρακτική, γεγονός που σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι ο απαιτούμενος βαθμός «επικρατήσεως στις συναλλαγές» ποικίλλει ανάλογα με το συμφέρον που υπάρχει για διατήρηση της ονομασίας στη διάθεση όλων (Freihalteinteresse).

- 17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Landgericht München I, κρίνοντας ότι ήταν αναγκαία η ερμηνεία της οδηγίας περί σημάτων, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Σχετικά με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ':

Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', την έννοια ότι αρκεί να υπάρχει δυνατότητα χρήσεως μιας ονομασίας προς δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως ή πρέπει η δυνατότητα αυτή να έχει λάβει συγκεκριμένη μορφή (υπό την έννοια ότι άλλες επιχειρήσεις αυτού του είδους χρησιμοποιούν ήδη τον όρο αυτόν προς δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως των ομοειδών προϊόντων τους ή ότι υφίστανται, τουλάχιστον, συγκεκριμένες ενδείξεις περί του ότι τούτο πρέπει να αναμένεται ότι θα συμβεί στο εγγύς μέλλον) ή πρέπει ακόμη να υπάρχει ανάγκη χρήσεως της ονομασίας αυτής προς δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως των επίμαχων προϊόντων, ή πρέπει επιπλέον να υπάρχει ιδιαίτερη ανάγκη χρήσεως της εν λόγω ονομασίας προελεύσεως, επειδή, π.χ., τα προϊόντα αυτού του είδους που παράγονται στην οικεία περιοχή χαίρουν ιδιαίτερης φήμης;

Έχει σημασία για την ευρεία ή στενή ερμηνεία της εννοίας των ενδείξεων γεωγραφικής προελεύσεως που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ο περιορισμός των αποτελεσμάτων του σήματος κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β';

Εμπίπτουν στις ενδείξεις γεωγραφικής προελεύσεως κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', μόνον εκείνες που αναφέρονται στον τόπο παραγωγής των προϊόντων ή αρκεί να διατίθενται τα εν λόγω προϊόντα στο εμπόριο στον τόπο αυτό ή από τον τόπο αυτό ή, τέλος, στην περίπτωση της παραγωγής κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, αρκεί τα προϊόντα αυτά να σχεδιάζονται στην εν λόγω περιοχή, μολονότι στη συνέχεια παράγονται αλλού, στο πλαίσιο της επ' αμοιβή διαδικασίας παραγωγής;

2) Σχετικά με το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος:

Ποιες προϋποθέσεις επιβάλλει η διάταξη αυτή όσον αφορά την δυνατότητα καταχώρισεως μιας περιγραφικής ονομασίας, υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ';

Ειδικότερα: Είναι οι προϋποθέσεις αυτές πανομοιότυπες σε όλες τις περιπτώσεις ή διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος της ανάγκης που υπάρχει να παραμείνει η ονομασία στη διάθεση όλων (Freihaltebedürfnis);

Είναι, ειδικότερα, σύμφωνη με τη διάταξη αυτή η μέχρι τούδε γερμανική νομολογία, κατά την οποία, στην περίπτωση περιγραφικών ονομασιών οι οποίες πρέπει να παραμείνουν στη διάθεση όλων (Freihaltebedürfnis), είναι αναγκαία και πρέπει να αποδεικνύεται η επικράτησή τους στις συναλλαγές (Verkehrsdurchsetzung) και, συγκεκριμένα, σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % των ενδιαφερομένων κύκλων;

Επιβάλλει η διάταξη αυτή προϋποθέσεις όσον αφορά τον τρόπο διαπίστωσεως του διακριτικού χαρακτήρα που έχει αποκτηθεί με τη χρήση;»

- 18 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1997, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων, προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Ως προς τα ερωτήματα που αφορούν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας

- 19 Με τα ερωτήματα αυτά, που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, υπό ποιες προϋποθέσεις το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας απαγορεύει την καταχώριση σήματος που συντίθεται αποκλειστικά από μια γεωγραφική ονομασία. Ειδικότερα, ερωτά:

- αν η εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', εξαρτάται από την ύπαρξη συγκεκριμένης, πραγματικής ή σοβαρής ανάγκης διατήρησης της ονομασίας στη διάθεση όλων και
 - ποια σχέση πρέπει να υφίσταται μεταξύ της γεωγραφικής περιοχής και των προϊόντων για τα οποία ζητείται η καταχώριση της γεωγραφικής ονομασίας της περιοχής αυτής ως σήματος.
- 20 Η Windsurfing Chiemsee υποστηρίζει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας δεν αποκλείει την καταχώριση ενδειξεως γεωγραφικής προελεύσεως ως σήματος παρά μόνον εφόσον η ένδειξη αυτή δηλώνει ακριβώς ένα συγκεκριμένο τόπο, όπου βρίσκονται πλείονες επιχειρήσεις παράγουσες τα προϊόντα για τα οποία ζητείται η προστασία, η δε ένδειξη του τόπου χρησιμοποιείται συνήθως προς δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως των οικείων προϊόντων.
- 21 Η επιχείρηση Huber και ο F. Attenberger διατείνονται ότι το γεγονός ότι είναι δυνατή και πολύ πιθανή η χρήση, στο μέλλον, μιας ονομασίας προς δήλωση γεωγραφικής προελεύσεως στον τομέα του οικείου προϊόντος αρκεί για να αποκλειστεί η δυνατότητα καταχώρισεως της ονομασίας αυτής ως σήματος, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας. Κατά την άποψή τους, η διάταξη αυτή δεν αφορά αποκλειστικά και μόνον τις ενδείξεις προελεύσεως που αναφέρονται στην παραγωγή των προϊόντων.
- 22 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η δυνατότητα χρήσεως μιας γεωγραφικής ενδειξεως προελεύσεως ως διακριτικής ενδειξεως για προϊόντα που συνδέονται με οποιονδήποτε τρόπο με συγκεκριμένο τόπο πρέπει να αφεθεί στην εκτίμηση κάθε επιχείρησης, ανεξαρτήτως του εάν το συνδυατικό στοιχείο είναι η παραγωγή ή το εμπόριο. Κρίσιμη για την εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', είναι η δυνατότητα απλώς χρήσεως της ενδειξεως προς δήλωση γεωγραφικής προελεύσεως και δεν φαίνεται να απαιτείται για την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως να έχει η δυνατότητα αυτή κάποια συγκεκριμένη μορφή.

- 23 Η Επιτροπή φρονεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ύπαρξη λόγου απορρίψεως της αιτήσεως καταχώρισεως δεν εξαρτάται από την ύπαρξη, σε μια ειδική περίπτωση, συγκεκριμένης ή σοβαρής ανάγκης να παραμείνει η ονομασία στη διάθεση τρίτων. Στην περίπτωση μοντέρνων αθλητικών ειδών, ο τόπος ή η περιοχή όπου σχεδιάστηκαν τα είδη αυτά και όπου είναι εγκατεστημένη, ενδεχομένως, η επιχείρηση που παρήγαγε την κατασκευή τους συνιστά ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.
- 24 Πρέπει κατ' αρχάς να τονιστεί ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, δεν επιτρέπεται η καταχώριση των περιγραφικών σημάτων, ήτοι των σημάτων που συντίθενται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν προς δήλωση των χαρακτηριστικών των κατηγοριών προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες ζητείται η καταχώριση αυτή.
- 25 Έτσι, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας επιδιώκει ένα σκοπό γενικού συμφέροντος, που επιβάλλει να μπορούν τα σημεία ή οι ενδείξεις που περιγράφουν τις κατηγορίες προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες ζητείται η καταχώριση να χρησιμοποιούνται ελεύθερα από όλους, ακόμη και ως συλλογικά σήματα ή ως συστατικά μέρη σύνθετων ή γραφικών σημάτων. Επομένως, η διάταξη αυτή εμποδίζει να επιφυλάσσονται τέτοιου είδους σημεία ή ενδείξεις σε μία μόνον επιχείρηση, δυνάμει της καταχωρίσεώς τους ως σημάτων.
- 26 Όσον αφορά, ειδικότερα, τα σημεία ή τις ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν προς δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως των κατηγοριών προϊόντων για τις οποίες ζητείται η καταχώριση του σήματος, ιδίως δε τις γεωγραφικές ονομασίες, υπάρχει γενικό συμφέρον να παραμείνουν στη διάθεση όλων, ιδίως λόγω της ικανότητάς τους όχι μόνο να δηλώνουν, ενδεχομένως, την ποιότητα και άλλες ιδιότητες των οικείων κατηγοριών προϊόντων, αλλά και να επηρεάζουν ποικιλοτρόπως τις προτιμήσεις των καταναλωτών, συνδέοντας, π.χ., τα προϊόντα με ορισμένο τόπο που μπορεί να δημιουργήσει θετικά συναισθήματα.

- 27 Το γενικό συμφέρον το οποίο επιδιώκει η διάταξη της οποίας την ερμηνεία ζητεί το αιτούν δικαστήριο προκύπτει επίσης από τη δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 15, παράγραφος 2, της οδηγίας στα κράτη μέλη να προβλέπουν, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ότι σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν για τον προσδιορισμό της γεωγραφικής προελεύσεως των προϊόντων μπορούν να συνιστούν συλλογικά σήματα.
- 28 Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, στο οποίο αναφέρεται με τα ερωτήματά του το αιτούν δικαστήριο, δεν αντικρούει όσα προεκτέθηκαν σχετικά με τον σκοπό του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ούτε ασκεί, εξάλλου, αποφασιστική επιρροή όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου αυτού. Πράγματι, το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', σκοπεύει ιδίως να ρυθμίσει τα προβλήματα που δημιουργούνται στην περίπτωση που έχει καταχωριστεί ένα σήμα που συντίθεται εν όλω ή εν μέρει από μια γεωγραφική ονομασία και δεν επιτρέπει στους τρίτους τη χρήση της ονομασίας αυτής ως σήματος, αλλά διασφαλίζει απλώς ότι τρίτοι μπορούν να το χρησιμοποιούν περιγραφικά, ήτοι ως ένδειξη σχετική με τη γεωγραφική προέλευση, υπό την προϋπόθεση ότι η χρήση αυτή γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο.
- 29 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας δεν περιορίζεται στην απαγόρευση της καταχωρίσεως των γεωγραφικών ονομασιών ως σημάτων αποκλειστικά και μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δηλώνουν συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές που είναι ήδη φημισμένες ή γνωστές για την οικεία κατηγορία προϊόντων και συνδέονται, επομένως, με την περιοχή αυτή στην αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, ήτοι των συναλλασσομένων και του μέσου καταναλωτή αυτής της κατηγορίας προϊόντων, εντός της επικράτειας για την οποία ζητείται η καταχώριση.
- 30 Πράγματι, από το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', που αναφέρεται στις «(...) ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν (...) προς δήλωση (...) της γεωγραφικής προελεύσεως», προκύπτει ότι οι γεωγραφικές ονομασίες που μπορούν να χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις πρέπει επίσης να παραμένουν στη διάθεσή τους ως ενδείξεις γεωγραφικής προελεύσεως της οικείας κατηγορίας προϊόντων.

- 31 Επομένως, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, η αρμόδια αρχή πρέπει να κρίνει αν μια γεωγραφική ονομασία της οποίας ζητείται η καταχώριση ως σήματος δηλώνει έναν τόπο ο οποίος συνδέεται σήμερα, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, με την οικεία κατηγορία προϊόντων ή αν μπορεί ευλόγως να πιθανολογηθεί ότι θα δημιουργηθεί τέτοιος σύνδεσμος στο μέλλον.
- 32 Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν, στην τελευταία αυτή περίπτωση, η γεωγραφική αυτή ονομασία μπορεί, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, να δηλώσει την προέλευση της οικείας κατηγορίας προϊόντων, πρέπει να ληφθεί υπόψη, ειδικότερα, εάν η ονομασία αυτή καθώς και τα χαρακτηριστικά του τόπου που δηλώνει η ονομασία αυτή και η οικεία κατηγορία προϊόντων είναι, κατά το μάλλον ή ήττον, γνωστά στους εν λόγω κύκλους.
- 33 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι, κατ' αρχήν, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας δεν απαγορεύει την καταχώριση γεωγραφικών ονομασιών που είναι άγνωστες στους ενδιαφερόμενους κύκλους ή που, εν πάση περιπτώσει, είναι άγνωστες ως προσδιορισμοί γεωγραφικών περιοχών ή, ακόμη, των ονομασιών στην περίπτωση των οποίων είναι απίθανο, λόγω των χαρακτηριστικών του δηλούμενου τόπου (π.χ., αν πρόκειται για όρος ή λίμνη), το ενδεχόμενο να υποθέσουν οι ενδιαφερόμενοι κύκλοι ότι η οικεία κατηγορία προϊόντων προέρχεται από τον τόπο αυτόν.
- 34 Ωστόσο, πρέπει να διευκρινιστεί επίσης ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να δηλώνει η ονομασία μιας λίμνης γεωγραφική προέλευση υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ακόμη και για προϊόντα όπως τα επίμαχα στις κύριες δίκες, εφόσον η ονομασία αυτή μπορεί να γίνει αντιληπτή από τους ενδιαφερόμενους κύκλους ως αναφερόμενη επίσης στις όχθες της λίμνης ή στην παρακείμενη περιοχή.
- 35 Από τα προεκτεθέντα απορρέει ότι η εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας δεν εξαρτάται από την ύπαρξη συγκεκριμένης, πραγματικής ή σοβαρής ανάγκης διατηρήσεως μιας ονομασίας στη διάθεση όλων (Freihaltebedürfnis), υπό την έννοια της γερμανικής νομολογίας, όπως περιγράφεται στη σκέψη 16, τρίτη περίπτωση, της παρούσας αποφάσεως.

- 36 Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι, μολονότι η ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως του προϊόντος, την οποία αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, συνίσταται, συνήθως, στην ένδειξη του τόπου που κατασκευάστηκε ή θα μπορούσε να κατασκευαστεί το προϊόν, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να έγκειται ο σύνδεσμος μεταξύ της κατηγορίας προϊόντων και της γεωγραφικής περιοχής σε άλλα συνδετικά στοιχεία, όπως, π.χ., στο γεγονός ότι το προϊόν επινοήθηκε και σχεδιάστηκε στην οικεία γεωγραφική περιοχή.
- 37 Ενόψει των προεκτεθέντων, στα ερωτήματα που αφορούν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο αυτό έχει την έννοια ότι
- δεν περιορίζεται στην απαγόρευση της καταχωρίσεως των γεωγραφικών ονομασιών ως σημάτων αποκλειστικά και μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εν λόγω ονομασίες δηλώνουν τις περιοχές που συνδέονται σήμερα, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, με την οικεία κατηγορία προϊόντων, αλλά εφαρμόζεται επίσης στις γεωγραφικές ονομασίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ως ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως της επίμαχης κατηγορίας προϊόντων·
 - στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επίμαχη γεωγραφική ονομασία δεν συνδέεται σήμερα, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, με την οικεία κατηγορία προϊόντων, η αρμόδια αρχή πρέπει να εκτιμά αν μπορεί εύλογα να υποτεθεί ότι μια τέτοια ονομασία μπορεί, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, να δηλώσει τη γεωγραφική προέλευση αυτής της κατηγορίας προϊόντων·
 - στο πλαίσιο της εκτιμήσεως αυτής, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, ειδικότερα, εάν η επίμαχη γεωγραφική ονομασία καθώς και τα χαρακτηριστικά της περιοχής που δηλώνει και η οικεία κατηγορία προϊόντων είναι, κατά το μάλλον ή ήττον, γνωστά στους ενδιαφερόμενους κύκλους·
 - το συνδετικό στοιχείο μεταξύ του οικείου προϊόντος και της γεωγραφικής τοποθεσίας δεν πρέπει να συνίσταται οπωσδήποτε στην κατασκευή του προϊόντος στον τόπο αυτό.

Ως προς τα ερωτήματα που αφορούν το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτη περιόδου, της οδηγίας

- 38 Με τα ερωτήματα αυτά, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν ποιες είναι οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί, για τους σκοπούς του άρθρου 3, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας, ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος, ο οποίος έχει αποκτηθεί με τη χρήση. Ειδικότερα, ερωτά αν οι προϋποθέσεις αυτές διαφέρουν ανάλογα με το πόσο έντονη είναι η ανάγκη να παραμείνει μια ονομασία στη διάθεση όλων (Freihaltebedürfnis) και αν η διάταξη αυτή θέτει προϋποθέσεις όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διαπιστωθεί ο διακριτικός χαρακτήρας που έχει αποκτηθεί με τη χρήση.
- 39 Η Windsurfing Chiemsee υποστηρίζει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, απαιτεί να υπάρχει διακριτικός χαρακτήρας εξίσου έντονος με εκείνον που απαιτείται αρχικά, κατά την καταχώριση του σήματος, και ότι, για τον λόγο αυτό, η έννοια της ανάγκης να παραμείνει μια ονομασία στη διάθεση όλων είναι άνευ σημασίας. Κατά την άποψή της, δεν απαιτείται ιδιαίτερη επικράτηση στους ενδιαφερόμενους κύκλους. Κατά τη διαπίστωση του διακριτικού χαρακτήρα που έχει αποκτηθεί διά της χρήσεως, θα πρέπει να είναι παραδεκτά και να εκτιμώνται όλα τα μέσα αποδείξεως, ιδίως εκείνα που αφορούν τον κύκλο εργασιών του σήματος, τις διαφημιστικές δαπάνες και τους απολογισμούς που δημοσιεύονται στον Τύπο.
- 40 Η επιχείρηση Huber υποστηρίζει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας και το άρθρο 8, παράγραφος 3, του Markengesetz αποτελούν τις «δύο όψεις του ίδιου νομίσματος»: συγκεκριμένα, η πρώτη από τις διατάξεις αυτές αναφέρεται στο αποτέλεσμα, δηλαδή στην απόκτηση του διακριτικού χαρακτήρα, ενώ η δεύτερη αφορά τον τρόπο με τον οποίο επιτεύχθηκε το αποτέλεσμα αυτό, ήτοι την επικράτηση του σήματος στους ενδιαφερόμενους κύκλους ως διακριτικού σημείου για το προϊόν. Η δυνατότητα καταχωρίσεως μιας περιγραφικής ονομασίας εξαρτάται από τη συγκεκριμένη περίπτωση, ιδίως δε από το μέγεθος της ανάγκης που υπάρχει να παραμείνει η ονομασία στη διάθεση όλων. Η απαίτηση, όσον αφορά τις περιγραφικές ονομασίες, να έχουν επικρατήσει σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % των ενδιαφερομένων κύκλων συνάδει με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας. Επιπλέον, η εν λόγω επιχείρηση φρονεί ότι στο εθνικό δίκαιο εναπόκειται η επιλογή της μεθόδου διαπιστώσεως της επικρατήσεως του σήματος στις συναλλαγές.

- 41 Ο F. Attenberger φρονεί ότι οι απαιτήσεις σχετικά με τον διακριτικό χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας διαφέρουν από εκείνες που αναφέρει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', και ότι η έννοια του διακριτικού χαρακτήρα έχει την ίδια σημασία με την έννοια της «επικρατήσεως στις συναλλαγές» κατά το άρθρο 8, παράγραφος 3, του Markengesetz. Κατά την άποψή του, ένα περιγραφικό σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα με τη χρήση, εφόσον το 50 % τουλάχιστον των ενδιαφερομένων κύκλων στο σύνολο του οικείου κράτους μέλους αναγνωρίζει το σημείο που χρησιμοποιείται ως σημείο που προσδιορίζει την ταυτότητα του προϊόντος στις εμπορικές συναλλαγές. Ο απαιτούμενος βαθμός επικρατήσεως στις συναλλαγές εξαρτάται από το μέγεθος της ανάγκης που υπάρχει να παραμείνει η ονομασία στη διάθεση όλων. Στο επιληφθέν δικαστήριο εναπόκειται να αποφασίσει, σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού του δικονομικού δικαίου, ποια μέθοδος πρέπει να χρησιμοποιηθεί για να διαπιστωθεί ο διακριτικός χαρακτήρας που έχει αποκτηθεί με τη χρήση.
- 42 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, αν υποτεθεί ότι ένα σήμα που περιέχει γεωγραφική ονομασία έχει αποκτήσει με τη χρήση μονοσήμαντο διακριτικό χαρακτήρα, ανεξαρτήτως της γραφικής του απεικονίσεως, δεν υπάρχει κανένας λόγος να μην παρασχεθεί η ευρύτερη δυνατή προστασία στον δικαιούχο του εν λόγω σήματος, έστω κι αν τούτο αποβαίνει σε βάρος της ελευθερίας των τρίτων· η σχετική εκτίμηση, η οποία πρέπει να γίνεται με περίσκεψη, ελλείψει συγκεκριμένων ενδείξεων στην οδηγία, πρέπει να αφεθεί στον εθνικό δικαστή.
- 43 Η Επιτροπή φρονεί ότι ένα σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα με τη χρήση, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας, εάν, πριν από την υποβολή της αιτήσεως καταχωρίσεως, οι καταναλωτές θεωρούσαν την εν λόγω ένδειξη ως σήμα, ενώ η ανάγκη να παραμείνει μια ονομασία στη διάθεση όλων έχει ελάχιστη σημασία συναφώς. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι η διαπίστωση του διακριτικού χαρακτήρα καθιστά αναγκαία την εξέταση κάθε επιμέρους περιπτώσεως, χωρίς να απαιτείται να αποδεικνύεται η επικράτηση σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % των ενδιαφερομένων κύκλων. Κατά την άποψή της, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον οι δημοσκοπήσεις, αλλ' επίσης, π.χ., οι δηλώσεις εμπορικών και βιομηχανικών επιμελητηρίων, επαγγελματικών ενώσεων ή εμπειρογνομώνων.
- 44 Πρέπει να υπομνηστεί, πρώτον, ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας προβλέπει ότι ένα σημείο μπορεί να αποκτήσει, με τη χρήση που του έχει γίνει, διακριτικό χαρακτήρα τον οποίο δεν είχε αρχικά, με αποτέλεσμα να μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα. Επομένως, το σημείο αποκτά με τη χρήση τον διακριτικό χαρακτήρα που αποτελεί την προϋπόθεση της καταχωρίσεώς του.

- 45 Επομένως, η διάταξη αυτή περιορίζει σε μεγάλο βαθμό την εφαρμογή του κανόνα του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β', γ' και δ', που προβλέπει ότι δεν καταχωρίζονται, αντιστοίχως, τα σήματα που δεν έχουν διακριτικό χαρακτήρα, τα περιγραφικά σήματα και τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από ενδείξεις που έχουν καταστεί συνήθειες στην καθημερινή γλώσσα ή στη θεμιτή και πάγια πρακτική του εμπορίου.
- 46 Δεύτερον, πρέπει να τονιστεί ότι ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος, ο οποίος έχει αποκτηθεί με τη χρήση του σήματος, σημαίνει, όπως ακριβώς και ο διακριτικός χαρακτήρας που αποτελεί, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', μια από τις γενικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για την καταχώριση του σήματος, ότι το σήμα είναι πρόσφορο για τον προσδιορισμό του προϊόντος για το οποίο ζητείται η καταχώριση ως προερχομένου από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, για τη διάκριση του προϊόντος αυτού από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων.
- 47 Επομένως, μια γεωγραφική ονομασία μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα, εάν, μετά τη χρήση που της έχει γίνει, έχει καταστεί πρόσφορη για τον προσδιορισμό του προϊόντος για το οποίο ζητείται η καταχώριση ως προερχομένου από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, για τη διάκριση του προϊόντος αυτού από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, η γεωγραφική ονομασία έχει αποκτήσει νέο περιεχόμενο, και η σημασία της, η οποία δεν είναι πλέον μόνον περιγραφική, δικαιολογεί την καταχώρισή της ως σήματος.
- 48 Ορθώς, επομένως, η Windsurfing Chiemsee και η Επιτροπή τονίζουν ότι το άρθρο 3, παράγραφος 3, δεν επιτρέπει τη διαφοροποίηση του διακριτικού χαρακτήρα ανάλογα με το συμφέρον που διαπιστώνεται ότι υπάρχει για τη διατήρηση της γεωγραφικής ονομασίας στη διάθεση και άλλων επιχειρήσεων.
- 49 Προκειμένου να διαπιστώσει αν ένα σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μετά τη χρήση που του έχει γίνει, η αρμόδια αρχή πρέπει να εκτιμά σφαιρικά τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί ότι το σήμα έχει καταστεί πρόσφορο για τον προσδιορισμό του οικείου προϊόντος ως προερχομένου από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, για τη διάκριση του προϊόντος αυτού από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων.

- 50 Συναφώς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, ο ειδικός χαρακτήρας της επίμαχης γεωγραφικής ονομασίας. Πράγματι, μια πολύ γνωστή γεωγραφική ονομασία δεν μπορεί να αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας παρά μόνον εάν έχει γίνει παρατεταμένη και εντατική χρήση του σήματος από την επιχείρηση που ζητεί την καταχώρισή του. Κατά μείζονα λόγο, προκειμένου για ονομασία που είναι ήδη γνωστή ως ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως ορισμένης κατηγορίας προϊόντων, η επιχείρηση που ζητεί την καταχώρισή της για προϊόν της ίδιας κατηγορίας πρέπει να αποδεικνύει ότι η διάρκεια και η ένταση της χρήσεως του σήματος στην οποία έχει προβεί είναι καταφανείς.
- 51 Για την αξιολόγηση του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος που αποτελεί το αντικείμενο αιτήσεως καταχώρισεως, μπορούν να λαμβάνονται υπόψη, επίσης, το μερίδιο της αγοράς που αναλογεί στο σήμα, η ένταση, η γεωγραφική έκταση και η διάρκεια της χρήσεως του σήματος αυτού, το μέγεθος των επενδύσεων στις οποίες έχει προβεί η επιχείρηση για την προώθησή του, το ποσοστό των ενδιαφερομένων κύκλων που αναγνωρίζει, χάρη στο σήμα, το προϊόν ως προερχόμενο από συγκεκριμένη επιχείρηση, καθώς και οι δηλώσεις εμπορικών και βιομηχανικών επιμελητηρίων ή άλλων επαγγελματιών ενώσεων.
- 52 Εάν, βάσει τέτοιου είδους στοιχείων, η αρμόδια αρχή διαπιστώσει ότι οι ενδιαφερόμενοι κύκλοι ή, τουλάχιστον, ένα σημαντικό τμήμα αυτών αναγνωρίζουν, χάρη στο σήμα, το προϊόν ως προερχόμενο από συγκεκριμένη επιχείρηση, πρέπει εν πάση περιπτώσει να δεχθεί ότι πληρούται η προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας για την καταχώριση του σήματος. Ωστόσο, οι περιστάσεις υπό τις οποίες μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούται η προϋπόθεση αυτή δεν μπορούν να προσδιοριστούν αποκλειστικά και μόνο βάσει γενικών και αφηρημένων στοιχείων, όπως είναι συγκεκριμένα ποσοστά.
- 53 Όσον αφορά το ζήτημα της μεθόδου που επιτρέπει την αξιολόγηση του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση, επιβάλλεται η διευκρίνιση ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν στερεί από την αρμόδια αρχή τη δυνατότητα, αν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσχέρειες συναφώς, να προσφύγει, υπό τις προβλεπόμενες στο εθνικό της δίκαιο προϋποθέσεις, σε δημοσκόπηση, προκειμένου να διαφωτιστεί (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, C-210/96, Gut Springenheide και Tuskys, Συλλογή 1998, σ. I-4657, σκέψη 37).

Ενόψει των προεκτεθέντων, στα ερωτήματα σχετικά με το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο αυτό έχει την έννοια ότι

- ο διακριτικός χαρακτήρας του σήματος που έχει αποκτηθεί με τη χρήση που του έχει γίνει σημαίνει ότι το σήμα είναι πρόσφορο για τον προσδιορισμό του προϊόντος του οποίου ζητείται η καταχώριση ως προερχομένου από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, για τη διάκριση του προϊόντος αυτού από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων·
- δεν επιτρέπει τη διαφοροποίηση της έννοιας του διακριτικού χαρακτήρα ανάλογα με το συμφέρον που διαπιστώνεται ότι υπάρχει για τη διατήρηση της γεωγραφικής ονομασίας στη διάθεση και άλλων επιχειρήσεων·
- προκειμένου να διαπιστώσει αν ένα σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μετά τη χρήση που του έχει γίνει, η αρμόδια αρχή πρέπει να εκτιμά σφαιρικά τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί ότι το σήμα έχει καταστεί πρόσφορο για τον προσδιορισμό του οικείου προϊόντος ως προερχομένου από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, για τη διάκριση του προϊόντος αυτού από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων·
- αν η αρμόδια αρχή διαπιστώσει ότι σημαντικό τμήμα των ενδιαφερομένων κύκλων αναγνωρίζει, χάρη στο σήμα, το προϊόν ως προερχόμενο από συγκεκριμένη επιχείρηση, πρέπει εν πάση περιπτώσει να δεχθεί ότι πληρούται η προϋπόθεση που απαιτείται για την καταχώριση του σήματος·
- το κοινοτικό δίκαιο δεν στερεί από την αρμόδια αρχή τη δυνατότητα, αν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσχέρειες για την αξιολόγηση του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση, να προσφύγει, υπό τις προβλεπόμενες στο εθνικό της δίκαιο προϋποθέσεις, σε δημοσκόπηση, προκειμένου να διαφωτισθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 55 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διατάξεις της 8ης Ιανουαρίου 1997 το Landgericht München I, αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, έχει την έννοια ότι

— δεν περιορίζεται στην απαγόρευση της καταχωρίσεως των γεωγραφικών ονομασιών ως σημάτων αποκλειστικά και μόνον στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εν λόγω ονομασίες δηλώνουν τις περιοχές που συνδέονται σήμερα, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, με την οικεία κατηγορία προϊόντων, αλλά εφαρμόζεται επίσης στις γεωγραφικές ονομασίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ως ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως της επίμαχης κατηγορίας προϊόντων.

- στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επίμαχη γεωγραφική ονομασία δεν συνδέεται σήμερα, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, με την οικεία κατηγορία προϊόντων, η αρμόδια αρχή πρέπει να εκτιμά αν μπορεί εύλογα να υποτεθεί ότι μια τέτοια ονομασία μπορεί, κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, να δηλώσει τη γεωγραφική προέλευση αυτής της κατηγορίας προϊόντων.
 - στο πλαίσιο της εκτιμήσεως αυτής, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, ειδικότερα, εάν η επίμαχη γεωγραφική ονομασία καθώς και τα χαρακτηριστικά της περιοχής που δηλώνει και η οικεία κατηγορία προϊόντων είναι, κατά το μάλλον ή ήττον, γνωστά στους ενδιαφερόμενους κύκλους.
 - το συνδυαστικό στοιχείο μεταξύ του οικείου προϊόντος και της γεωγραφικής τοποθεσίας δεν πρέπει να συνίσταται οπωσδήποτε στην κατασκευή του προϊόντος στον τόπο αυτό.
- 2) Το άρθρο 3, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της πρώτης οδηγίας 89/104 έχει την έννοια ότι
- ο διακριτικός χαρακτήρας του σήματος που έχει αποκτηθεί με τη χρήση που του έχει γίνει σημαίνει ότι το σήμα είναι πρόσφορο για τον προσδιορισμό του προϊόντος του οποίου ζητείται η καταχώριση ως προερχομένου από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, για τη διάκριση του προϊόντος αυτού από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων.
 - δεν επιτρέπει τη διαφοροποίηση της έννοιας του διακριτικού χαρακτήρα ανάλογα με το συμφέρον που διαπιστώνεται ότι υπάρχει για τη διατήρηση της γεωγραφικής ονομασίας στη διάθεση και άλλων επιχειρήσεων.

- προκειμένου να διαπιστώσει αν ένα σήμα έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα με τη χρήση που του έχει γίνει, η αρμόδια αρχή οφείλει να εκτιμά σφαιρικά τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί ότι το σήμα έχει καταστεί πρόσφορο για τον προσδιορισμό του οικείου προϊόντος ως προερχομένου από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, για τη διάκριση του προϊόντος αυτού από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων·
- αν η αρμόδια αρχή διαπιστώσει ότι σημαντικό τμήμα των ενδιαφερομένων κύκλων αναγνωρίζει, χάρη στο σήμα, το προϊόν ως προερχόμενο από συγκεκριμένη επιχείρηση, πρέπει εν πάση περιπτώσει να δεχθεί ότι πληρούται η προϋπόθεση που απαιτείται για την καταχώριση του σήματος·
- το κοινοτικό δίκαιο δεν στερεί από την αρμόδια αρχή τη δυνατότητα, αν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσχέρειες για την αξιολόγηση του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση, να προσφύγει, υπό τις προβλεπόμενες στο εθνικό της δίκαιο προϋποθέσεις, σε δημοσκόπηση, προκειμένου να διαφωτισθεί.

Rodríguez Iglesias

Kapteyn

Puissochet

Hirsch

Jann

Mancini

Moitinho de Almeida

Gulmann

Edward

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Μαΐου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias